

ارزشیابی کارآیی ارزشیابی توصیفی در مدارس ابتدایی _ آموزش و پرورش منطقه 10 تهران از دیدگاه معلمان و مدیران، والدین و دانش آموزان

قاسم شورمیج¹

چکیده :

پژوهش حاضر با هدف ارزشیابی کارآیی رویکرد ارزشیابی توصیفی به عنوان یکی از رویکردهای جدید در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و مطالعه و بررسی تاثیر این رویکرد در مدارس ابتدایی آموزش و پرورش منطقه 10 تهران بوده است. روش تحقیق در این پژوهش روش توصیفی به شیوه ی پیمایشی و از نظر هدف کاربردی می باشد. نمونه آماری پژوهش مجموعاً 280 نفر می باشند و جامعه ی آماری این پژوهش کلیه دانش آموزان منطقه 10 تهران در سال تحصیلی 90-91 می باشد. ابزار جمع آوری اطلاعات یک پرسشنامه محقق ساخته که شامل 33 سؤال پنج گزینه ای با استفاده از مقیاس درجه بندی لیکرت و همچنین پنج سؤال تشریحی است. به طور کلی آموزگاران با اجرای طرح ارزشیابی توصیفی موافقت و اعلام کرده اند که اجرای این طرح در کاهش اضطراب دانش آموزان مؤثر بوده است و موجب افزایش خلاقیت، انگیزه ی آموزشی، مهارتهای تحقیق و پژوهش، شناخت دانش آموز نسبت به توانایی های خود، تعامل بیشتر دانش آموزان با همدیگر و با معلم، تقویت روحیه انتقادپذیری در دانش آموزان شده است. نتایج حاصل از تحلیل داده ها و اطلاعات جمع آوری شده نشان داد که: در

---

¹ مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، کارشناس ارشد آموزش ابتدایی و کارمند سازمان مرکزی

دانش‌آموزان ابتدائی منطقه 10 تهران، ارزشیابی توصیفی در سطح بسیار بالایی در مدارس ابتدائی آن منطقه کارائی دارد که اجرای این طرح در بهبود یادگیری دانش‌آموزان، در تعامل اولیاء دانش‌آموزان با مسئولین مدرسه، بهبود رفتار دانش‌آموزان، دشواری کار معلمین، سلامت روحی و روانی دانش‌آموزان تاثیر مهمی را ایفاد نموده است که بر کیفیت آموزش و اهداف مورد نظر آموزش و پرورش توجه ویژه ای دارد.

واژگان کلیدی: ارزشیابی، کارآیی، ارزشیابی توصیفی، آموزش و پرورش

مقدمه:

در هر جامعه ای آموزش و پرورش زیر بنای توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است. آموزش و پرورش به صورت رسمی در ایران با قدمتی بیش از یک قرن در ادوار مختلف به دنبال تحول و دگرگونی بوده لیکن به دلیل کم توجهی به مبانی ارزشی، ویژگی های فرهنگی و نیازهای اجتماعی در این زمینه کمتر توفیق داشته است. در جهت پاسخگویی به فرامین رهبری معاونت آموزش و نوآوری به دنبال ایجاد تغییر در عناصر مختلف نظام آموزشی از جمله سیستم ارزشیابی توصیفی برآمده است. ارزشیابی توصیفی در صدد است با تغییر در دیدگاه ها، نگرش ها و روش های دست اندرکاران نظام آموزشی و خانواده ها، محیط پربار، بانشاط و جذابی را برای کودکان فراهم نماید. دوره ابتدایی در نظام آموزشی ایران، دانش‌آموزان گروه سنی ۶-۱۰ ساله را در بر می‌گیرد و این دوره به دلیل ویژگی‌ها و شرایط سنی کودکان از اهمیت و حساسیت بیشتری نسبت به دوره‌های تحصیلی دیگر برخوردار است.

آموزش ابتدائی پایه و اساس کلیه آموزش‌هاست. لذا شناخت ویژگی‌ها، توانایی‌ها و استعدادهای دانش‌آموزان و هدایت آنها به رشته مورد علاقه از مهمترین و اساسی‌ترین وظایف این دوره آموزشی به حساب می‌آید. از این روست که در صورت وجود یک نظام ارزشیابی صحیح در هر نظام آموزشی، امکان اثربخشی و کارآیی آن نظام افزایش

می یابد. ارزشیابی توصیفی یکی از نوآوریهای آموزشی در دهه حاضر در نظام آموزشی دوره ابتدایی کشور است. به رغم آنکه ارزشیابی توصیفی جزئی از فرآیند تعلیم و تربیت است ولی نقش خیلی بزرگتری را ایفا می کند و تاثیر تحولات آن بر خرده نظام های آموزش و پرورش بیشتر است. به همین خاطر لازم است پیش از گسترش رویکرد جدید ارزشیابی در سراسر کشور، با پژوهش های علمی اثر بخشی آن، مورد داوری و ارزشیابی قرار گیرد.

تغییرات نظام ارزشیابی کلاسی در جهت بهبود وضعیت یادگیری دانش آموزان پدیده ای است که امروزه در اکثر کشورهای جهان مشاهده می شود. در سالهای اخیر در کشور ایران نیز همگام با سایر کشورها، اقداماتی در این زمینه صورت گرفته است. برای مثال شورای عالی آموزش و پرورش در ششصد و هفتاد و نهمین جلسه خود در مورخه 1381/8/30 به معاونت آموزش عمومی و امور تربیتی وزارت آموزش و پرورش ماموریت داده تا نسبت به تغییر مقیاس کمی (0-20) به مقیاس کیفی (توصیفی) در ارزشیابی دانش آموزان اقدام و آن را بصورت آزمایشی از سال تحصیلی 82-1381 در تعدادی از مدارس دوره ابتدایی که ویژگی های لازم را از نظر نیروی انسانی و امکانات دارند، اجرا کند. در راستای این تغییر طرح ارزشیابی توصیفی توسط گروه مطالعات دفتر ارزشیابی تحصیلی و تربیتی تهیه و از نیمه دوم بهمن ماه 1381 اجرای طرح پیش آزمایشی مقیاس کیفی در 20 کلاس پایه اول ابتدایی در 10 مدرسه با کمک 30 تن از معلمان شروع شده است. این طرح بعد از اجرای پیش آزمایشی و همچنین برگزاری پودمان های آموزشی برای معلمان مجری طرح عملاً از مهرماه سال 1382 در تعداد محدودی از مدارس ابتدایی کشور اجرا می شود (حسنی، 1382).

در دویست و نود و ششمین جلسه کمیسیون معین شورای عالی آموزش و پرورش در مورخه 1382/6/12 هدفیابی برای طرح آزمایشی ارزشیابی توصیفی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی تصویب شده است که یکی از این هدفها اصلاح روند آموزش

یادگیری در کلاس درس است. افزایش ماندگاری ذهنی (دوام و پایداری یادگیری)، توجه به هدفهای سطوح بالاتر حیطه شناختی، تعمیق یادگیری از طریق افزایش درگیری با تکالیف یادگیری، افزایش علاقه به یادگیری، توجه به هدفهای حیطه های غیرشناختی و غیره از جمله خرده هدفهای هدف کلی فوق محسوب می شود. راهکارهای مورد توجه در طرح ارزشیابی توصیفی برای رسیدن به هدفهای فوق عبارتند از: ارزشیابی تکوینی، ارزشیابی عملکردی، بازخورد و کارنامه توصیفی (همان منبع).

اصلاح ارزشیابی تکوینی برای اولین بار به وسیله اسکریون در مباحث مربوط به تنظیم برنامه های درسی به کار رفته است. بلوم، هستینگز و ماداوس (1355) نیز معتقد بودند که ارزشیابی تکوینی نه تنها برای تنظیم برنامه درسی بلکه همچنین برای امر تدریس و برای یادگیری دانش آموزان مفید است. همچنان که توجه به سوی دیدگاههای سازندگی تغییر پیدا می کند، بطور فزاینده ای سنجش کلاسی به عنوان ابزاری برای بهبود فزاینده های یادگیری مورد تکیه قرار می گیرد. در دیدگاه جدید، سنجش و یادگیری دو روی یک سکه بشمار می آید. هر چند تعریف واحدی از سنجش تکوینی در مطالعات پژوهشی مورد استفاده قرار نگرفته است. با این حال تعریف بلک و ویلیام (1998) بیشتر از تعاریف دیگر مورد استقبال واقع شده است. آنها سنجش تکوینی را به صورت زیر تعریف کرده اند: همه فعالیت هایی که توسط معلم و یا بوسیله دانش آموزان بعمل می آید تا اطلاعاتی را فراهم نماید که از آن به عنوان بازخورد برای اصلاح آموزش و فعالیت های یادگیری مورد استفاه قرار گیرد. شواهد پژوهشی نشان می دهد که سنجش تکوینی با کیفیت بالا می تواند تاثیر قدرتمندی بر عملکرد تحصیلی و انگیزش دانش آموزان داشته باشد. نتایج پژوهش وان اورا (2004) نشان داد که بازخورد حاصل از سنجش تکوینی باعث افزایش معنی دار در کارآمدی شخصی دانش آموزان دوره ابتدایی می شود. بلک و ویلیام (1998) نیز پس از مرور 250 مقاله در زمینه سنجش کلاسی اثرات مثبت سنجش تکوینی بر عملکرد تحصیلی در تمامی

سطوح سنی و توانایی گزارش کرده اند. آنها نشان دادند که مطالعات سنجش تکوینی اندازه اثری بین 0/4 تا 0/7 در آزمون های استاندارد شده دارند. این اندازه اثرها، بزرگتر از اندازه اثرهایی هستند که برای مداخلات آموزشی یافت شده اند. آنها همچنین به این نتیجه گیری رسیده اند که سنجش تکوینی استانداردهای پیشرفت را ارتقاء می بخشد و این امر بطور خاصی برای دانش آموزانی که در مدارس پیشرفت کمی دارند (کم اندوزها) موثرتر می باشد. بنابراین از این طریق می توان شکاف بین دانش آموزان کم اندوز را کاهش داد در حالیکه پیشرفت کلی را افزایش بدهیم.

بلک و ویلیام (1998) معتقدند که یکی از عوامل اساسی در ارتقاء آموزش از طریق سنجش کلاسی بازخورد موثر به دانش آموزان است. بازخورد اطلاعاتی برای یادگیرنده درباره عملکردش فراهم می نماید که منجر به اصلاح شخصی و بهبود یادگیری می شود (سیف، 1379).

در نظام آموزشی ایران معلمان با تکیه بر روشهای سنتی به ویژه سخنرانی، شاگردان را به حفظ و تکرار مفاهیم علمی ترغیب می نمایند و علیرغم اینکه در محافل علمی و تربیتی و حتی اجرائی صحبت از فعال بودن دانش آموز، رشد فکری و آزاد اندیشی می شود اما عملاً چنین نظرگاههایی جنبه شعارگونه به خود گرفته اند. از سوی دیگر صحبت از تقویت روحیه همکاری و رفاقت در بین دانش آموزان و رشد اجتماعی آنان می شود اما در عمل نه تنها گام موثری در این راستا برداشته نمی شود بلکه اغلب اوقات همکاری و رفاقت به نوعی رقابت تبدیل می شود که نتیجه ی آن افزایش حسادت، کینه و دشمنی در بین شاگردان است (کرامتی، 1381).

در سال 1381 بعد از مصوبات 647 و 649 شورای عالی آموزش و پرورش مبنی بر تهیه طرحی برای تغییر نظام ارزشیابی پایه های اول تا سوم ابتدایی، طرحی تحت عنوان ارزشیابی توصیفی تهیه و به اجرای آزمایشی گذاشته شد.

روش :

روشی که در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است، روش پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی و از نظر هدف کاربردی می باشد. جامعه آماری در این پژوهش کلیه مدیران و معلمان و دانش آموزان مدارس ابتدایی آموزش و پرورش منطقه 10 تهران هستند که در مدارس مورد بحث مشغول به تدریس هستند و همچنین کلیه والدینی که فرزندانشان در این مدارس مشغول به تحصیل هستند. نمونه انتخاب شده در این پژوهش که به صورت تصادفی ساده سه مدرسه در منطقه 10 آموزش و پرورش شهر تهران انتخاب گردید شامل دانش آموزان سالهای سوم تا پنجم مدارس ابتدائی نرجس 1، مجتمع یاس نبی (س) و دلخواسته 1 که مجموعاً 280 نفر میباشند و در نظام ارزشیابی توصیفی شرکت داشتند.

با توجه به هدف پژوهش، پژوهشگر از یک پرسشنامه محقق ساخته که شامل 33 سؤال پنج گزینه ای با استفاده از مقیاس درجه بندی لیکرت و همچنین پنج سؤال تشریحی و با راهنمایی استاد راهنما و مشاور تهیه نموده و استفاده کرده است. لذا در این پژوهش روش گردآوری اطلاعات بخشی کتابخانه ای و بخشی دیگر میدانی است و ابزار اصلی گردآوری اطلاعات پرسشنامه میباشد بنابراین روش کلی تجزیه و تحلیل اطلاعات در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل داده ها ی به دست آمده، از آمار توصیفی (ترسیم جداول فراوانی و تعیین شاخص های گرایش های مرکزی و پراکندگی در خصوص هر یک از ابعاد) و آزمونهای آماری مناسب انتخاب گردیدند.

یافته‌ها:

با عنایت به اهداف و فرضیه های پژوهش و استخراج داده ها از پرسشنامه های تحقیق نتایج بدست آمده بر اساس سؤالهای تحقیق به شرح زیر است.

جدول 1: ارزشیابی توصیفی در اصلاح و بهبود یادگیری دانش آموزان از دیدگاه معلمان، مدیران و والدین موثر است.

درجات	Fo	FE	Fo-FE	(Fo-FE) ² /FE
خیلی کم	15	54	-39	28/16
کم	18	54	-36	0/24
متوسط	56	54	2	0/07
زیاد	59	54	5	0/46
خیلی زیاد	125	54	71	93/35
جمع	273			122/28

همان گونه که در جدول یک گزارش شده است خی 2 محاسبه شده 122/28 بزرگتر از خی 2 بحرانی است بنابراین می توان نتیجه گیری کرد که از دیدگاه مدیران، والدین و معلمان ارزشیابی توصیفی بر اصلاح و بهبود یادگیری دانش آموزان تاثیر معنی داری داشته است و این تاثیر در سطح کمتر از 0/01 معنی دار است.

جدول 2: ارزشیابی توصیفی در تعامل اولیاء دانش آموزان با مسئولین مدرسه از دیدگاه معلمان، مدیران و والدین موثر است.

درجات	Fo	FE	Fo-FE	(Fo-FE) ² /FE
خیلی کم	12	54	-42	32/66
کم	23	54	-31	17/79
متوسط	83	54	29	15/57
زیاد	58	54	4	0/29
خیلی زیاد	98	54	44	35/85
جمع	274			102/16

همانگونه که در جدول دوم گزارش شده است خ₂ محاسبه شده 102/16 بزرگتر از خ₂ بحرانی است بنابراین می توان نتیجه گیری کرد که از دیدگاه مدیران، والدین و معلمان ارزشیابی توصیفی در تعامل اولیاء دانش آموزان با مسئولین مدرسه تاثیر معنی دار داشته است و این تاثیر در سطح کمتر از 0/01 معنی دار است.

جدول 3: ارزشیابی توصیفی در اصلاح و بهبود رفتار دانش آموزان از دیدگاه معلمان، مدیران و والدین موثر است.

درجات	Fo	FE	Fo-FE	(Fo-FE) ² /FE
خیلی کم	8	55	-47	40/16
کم	18	55	-37	24/89
متوسط	46	55	-9	1/47
زیاد	60	55	5	0/45
خیلی زیاد	146	55	91	150/56
جمع	278			217/53

همانگونه که در جدول سوم گزارش شده است خ₂ محاسبه شده 217/53 بزرگتر از خ₂ بحرانی است بنابراین می توان نتیجه گیری کرد که از دیدگاه مدیران، والدین و معلمان ارزشیابی توصیفی بر اصلاح و بهبود رفتار دانش آموزان تاثیر معنی دار داشته است و این تاثیر در سطح کمتر از 0/01 معنی دار است.

جدول 4: ارزشیابی توصیفی در دشواری کار معلمین از دیدگاه معلمان، مدیران و والدین موثر است.

درجات	Fo	FE	Fo-FE	(Fo-FE) ² /FE
خیلی کم	24	54	-30	16/6
کم	17	54	-37	25/35
متوسط	49	54	-5	0/46
زیاد	54	54	0	0
خیلی زیاد	130	54	76	106/96
جمع	274			149/37

همانگونه که در جدول چهارم گزارش شده است خ₂ محاسبه شده 149/37 بزرگتر از خ₂ بحرانی است بنابراین می توان نتیجه گیری کرد که از دیدگاه مدیران، والدین و معلمان ارزشیابی توصیفی در دشواری کار معلمان تاثیر معنی دار داشته است و این تاثیر در سطح کمتر از 0/01 معنی دار است.

جدول 5: ارزشیابی توصیفی در سلامت روحی و روانی دانش آموزان از دیدگاه معلمان، مدیران و والدین موثر است.

درجات	Fo	FE	Fo-FE	(Fo-FE)2/FE
خیلی کم	23	55	-32	18/61
کم	16	55	-39	27/65
متوسط	46	55	-9	1/47
زیاد	57	55	2	0/07
خیلی زیاد	134	55	79	113/47
جمع	276			161/27

همانگونه که در جدول پنجم گزارش شده است خ₂ محاسبه شده 161/27 بزرگتر از خ₂ بحرانی است بنابراین می توان نتیجه گیری کرد که از دیدگاه مدیران، والدین و معلمان ارزشیابی توصیفی در سلامت روحی و روانی دانش آموزان تاثیر معنی دار داشته است و این تاثیر در سطح کمتر از 0/01 معنی دار است.

بحث و نتیجه گیری:

نتایج بدست آمده از تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان داد که ارزشیابی توصیفی بر بهبود یادگیری دانش آموزان، در تعامل اولیاء دانش آموزان با مسئولین مدرسه، بر بهبود رفتار دانش آموزان در مدارس، دشواری کار معلمین، سلامت روحی و روانی دانش آموزان تاثیر معناداری دارد بنابراین فرضیه ما که مبنی بر تاثیر ارزشیابی توصیفی بر بهبود

یادگیری دانش آموزان در مدارس ابتدائی منطقه 10 تهران از دیدگاه معلمان و مدیران، والدین و دانش آموزان میباشد نشان میدهد که بازخوردهای توصیفی، بازخوردهایی با معنا و مؤثری هستند که دانش آموزان را در جهت بهبود یادگیری قرار می‌دهند و آنان همچنین از این طریق به یادگیری تسلط بیشتر دارند. لذا بر دوام و ماندگاری و طرق مختلف یادگیری تاثیر فراوانی دارد. ارزشیابی توصیفی توانسته است تعامل مؤثری را بین اولیاء دانش آموزان با مسئولین مدرسه برقرار کند. یعنی بین اولیاء دانش آموز و مسئولین مدرسه ارتباط مؤثر و متقابلی بوجود آورده است مثل جلسه اولیاء و مربیان که رابطه آنها را دو چندان کرد. ارزشیابی توصیفی توانسته است رفتار، کردار و منش دانش آموزان را اصلاح یا بهبود ببخشد و آنچه مورد نظر یا اهداف آموزشی و پرورشی میباشد مد نظر بوده و رفتارشان را تغییر دهد. چون ارزشیابی توصیفی جدیداً در مدارس ابتدائی کشور اجرا میشود لذا برای ارائه مطالب درس به دانش آموزان کار معلمین را با دشواری مواجه کرده است یعنی زحمات تدریس آنها را چندین برابر نسبت به گذشته مواجهه نموده است. لذا با توجه به اینکه والدین از طرح ارزشیابی توصیفی اطلاع کافی ندارند و معلمین برای توجیه نمودن آنها به مشکلات و سختی‌هایی برخورد نموده اند کار معلمین نسبت به دانش آموزان و والدین سخت تر شده است. تاثیر ارزشیابی توصیفی بر سلامت روحی و روانی دانش آموزان در مدارس ابتدائی نشان میدهد که بازخوردهای توصیفی، بازخوردهایی مؤثری هستند که دانش آموزان را در جهت سلامت روحی و روانی خود قرار می‌دهند و آنان همچنین از این طریق بیشتر سلامت خود را دریافت می‌دارند یعنی دانش آموزان دیگر استرس و اضطراب نمره و امتحان را ندارند پس مسلماً بر روح و روان آنها تاثیر فراوانی خواهد گذاشت.

با توجه به اینکه الگوی ارزشیابی توصیفی در ارزیابی عملکرد دانش آموزان، دیدگاه کاملتری نسبت به ارزشیابی سنتی دارد، ولی نباید به عنوان رویکردی مخالف و معارض با نظام ارزشیابی سنتی تلقی شود. ارزشیابی توصیفی دیدگاه کاملتری نسبت به

ارزش‌های تحصیلی دانش‌آموزان دارد و روش‌های فعال تدریس، به عنوان پیش شرط تحقق آن، مطرح است. در ارزشیابی توصیفی به جنبه‌های مهارت ذهنی و ابعاد اجتماعی، عاطفی و روانی دانش‌آموزان توجه شده که در نظام ارزشیابی سنتی مورد بی‌مهری و فراموشی قرار گرفته است. همچنین با توجه به ابعاد مختلف شخصیت دانش‌آموزان و وجود فرایندهای عالی ذهنی و تفکر انتقادی و خلاق در آنها، نمی‌توان با آزمون‌های مداد کاغذی، که تنها ابزار ارزشیابی سنتی است، به سنجش و ارزیابی آنها پرداخت. ولی با توجه به ابزارهای ارزشیابی توصیفی، می‌توان به وجود و میزان آنها در دانش‌آموزان، پی برد. بر مبنای نتایج آزمون فرضیه‌های فوق در دانش‌آموزان ابتدایی منطقه 10 تهران، ارزشیابی توصیفی در سطح بسیار بالایی در مدارس ابتدایی آموزش و پرورش منطقه 10 تهران کارائی دارد که اجرای این طرح در بهبود یادگیری دانش‌آموزان، در تعامل اولیاء دانش‌آموزان با مسئولین مدرسه، بهبود رفتار دانش‌آموزان، دشواری کار معلمین، سلامت روحی و روانی دانش‌آموزان تاثیر مهمی را ایفاد نموده است که بر کیفیت آموزش و اهداف مورد نظر آموزش و پرورش توجه ویژه ای دارد.

کتابنامه:

- ایمانی، علی. (1386). ارزشیابی و یادگیری در مدارس، تهران: انتشارات هنر و اندیشه ژرف.
- حسینی، محمد و کاظمی، یحیی. (1382). طرح ارزشیابی توصیفی (اهداف، اصول و راهکارها)، نشر آثار معاصر.
- حسینی، محمد. (1384). راهنمای اجرای ارزشیابی توصیفی، انتشارات آثار معاصر.
- حسین زاده، داود. (1383). فرآیند آموزش در سازمانها. ساوه. انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه.
- دلاور. علی. (1387). سنجش و اندازه گیری در روانشناسی، مشاوره و علوم تربیتی. تهران: نشر ارسباران.
- رضائی، اکبر. (1385). تاثیر ارزشیابی توصیفی بر ویژگی های شناختی، عاطفی و روانی _ حرکتی دانش آموزان پایه سوم ابتدایی شهر تهران در سال تحصیلی 85-1384. پایان نامه دکتری، تهران. دانشگاه علامه طباطبائی.
- سیف، علی اکبر. (1382). مفهوم سنجش و تاثیر آن بر روش آموزش معلم و کیفیت یادگیری دانش آموزان. مجموعه مقالات اولین همایش ارزش یابی تحصیلی (ص 212-199). تهران: تزکیه.
- سیف، علی اکبر. (1384). سنجش فرآیند و فرآورده یادگیری: روشهای قدیم و جدید. تهران: نشر دوران.
- سیف، علی اکبر و رضایی، علی اکبر، (1385). تاثیر ارزشیابی توصیفی بر ویژگی های شناختی، عاطفی و روانی _ حرکتی دانش آموزان، فصلنامه ی نوآوری های آموزشی، شماره ی 18، ص 11-40.
- شریفی، حسن پاشا. (1383). سنجش عملکرد در فرآیند یاددهی _ یادگیری. مجموعه مقالات همایش ملی _ مهندسی اصلاحات در آموزش و پرورش (ص 341_323) تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت.

فراهانی، مهدی. (1383). مقدمه ای بر ارزشیابی کیفی آموخته های فراگیران، با تاکید بر سنجش عملکرد ارزشیابی پرونده ای، تهران: انتشارات منادی تربیت.

محمدی، فرزانه. (1383). مطالعه تاثیر ارزشیابی توصیفی بر اعتماد به نفس دانش آموزان پایه سوم ابتدایی شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا.

موسوی، فرشته. (1383). چهارگام اساسی در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی، تهران: انتشارات عابد.

Cheng , I. & Watanabe , Y.with Curis , A.(Eds).(2004). Washback in language Wall , D,& Alderson , J.C .(1993) . Examining washback: The Sri Lankan impact study , Language Testing .

Andrews,S.(2004).Washbak and curriculum innovation,In L.Cheng & T.Watanabe (Eds (Black P.I & Wiliam, D.(1998).Assesment and classroom learning Fontana , D, & Ferandez , M.(1994) .Improvements in mathematics performance as a consequence self assessment in Portuguese primary school pupils .British journad of Educational psychology .

Perkins, D. & Salomon, G (1992). The Science and Art of Transfer . Black , p., Harrison , C. Lee , C, Marshall , B.& William , D.(2004).Working inside the black box: Assessment for learning in the classroom .phi Delta kappan.

Berry, R.(2005).Entwining feedback, self , and peer assessment. Academic Exchange Quarterly.

Hamedi (2009). Evaluating the application of Descriptive – qualitative Assesment in Semnan & Mehdi shar primary schools , M.A. Thesis, The Department of psychology and Educational science in Alzahra university.

Hassanzade, kobra (2010). The impact of descriptive evaluation on improving the quality of teaching – primary students learning in Tehran